

kış 2001

## OKUL GÜVENLİĞİ SORUNU VE OKUL YÖNETİCİSİNİN ROLÜ

Yrd. Doç. Dr. Burhanettin DÖNMEZ

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

*Bu makalede çeşitli sosyo-ekonomik nedenlerle ülkemizde de giderek ivme kazanan okul güvenliği sorununa dikkat çekilmekte, yurt dışında yapılan çalışmalardan hareketle soruna yaklaşımlar, okul yöneticilerinin rolleri ve görevleri belirtilmekte ve bazı önerilerde bulunmaktadır.*

Okul çeşitli bilgi, beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde öğretildiği ve kazandırıldığı eğitim kurumu ya da öğrenci, öğretmen ve yöneticilerden oluşan eğitim topluluğu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1981:107). Okul, toplumun eğitim gereksinimlerinin karşılanmasıyla görevli toplumsal bir kurumdur. Bir okulun varlığını sürdürebilmesi, toplumun eğitim gereksinimlerini belirli bir düzeyde karşılayabilmesine bağlıdır. Bu ise belirli niteliklere sahip işgörenlerin eşgüdümlü etkinliklerini gerektirir.

Bu bağlamda bakıldığında okul yöneticilerinin görevi, okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli bir biçimde kullanarak okulu amaçları doğrultusunda yaşatmaktır. Fakat okul yöneticileri okulları yönetirken her zaman kendi istedikleri gibi davranamazlar, tamamen özgür değillerdir. Bir eğitim kurumu olarak okullar, önceden belirlenmiş bir hukuki yapıya ve işleyişe sahiptir. Okulda egemen olan yönetim anlayışı, yöneticilerin, öğretmenlerin, okul personelinin, öğrenci velilerinin ve öğrencilerin tutumları, okulun içinde bulunduğu toplumsal çevrenin sosyal, ekonomik ve politik yapısı, fiziksel çevrenin özellikleri gibi çok sayıda değişkenin etkisi ile oluşur. Okulun içinde bulunduğu çevre ile bütünleşmesi, etkili ve verimli bir yönetim anlayışının en önemli etkenlerden biri olduğu gibi demokratikliğin de bir gereğidir. Kuşkusuz bu denli çeşitli kaynaklardan gelen çok boyutlu sorunları, okulun kendine özgü yönlerini de dikkate alarak, demokratik bir biçimde çözmek ve okulu amaçları doğrultusunda yaşatmak zorunda olan

okul yöneticilerinin bu türden sorunlarla başa çıkabilmeleri için gerekli yeterliklere sahip olmaları gerekir.

### Okul Güvenliği

Okul yöneticilerinin sürekli uğraşmak zorunda oldukları çok boyutlu sorunlardan biri de okul güvenliğidir. Okul güvenliği, okul ortamı ve çevresi ile ilgili bir sorundur. Tanımlamak gerekirse, okul güvenliği öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir (Wanat, 1996:124). Bir başka ifadeyle okul güvenliği, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmeleri, öğrenmek için çalışırken öğretmenlerin ve diğer görevlilerin kendilerine yardımcı olmaları, kendilerini tehlikeden ve korkudan uzak, güvende hissetmeleridir (Dunn,1999:13).

Öğrencilerin kendilerinden, diğer öğrencilerden ya da çevreden kaynaklanan şiddet, saldırganlık, alkol, uyuşturucu, cinsel taciz gibi istenmeyen davranışlara karşı korunmaları, trafik, yangın, sel, deprem gibi olaylara karşı can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanması okulun ve dolayısıyla okul yöneticilerinin en önemli görevlerinden biridir. Kuşkusuz okul güvenliği açısından bakıldığında, öncelikli olarak korunmaya muhtaç olanlar öğrenciler olmakla birlikte, yaşanan olaylar yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer işgörenlerin de yeterince güvende olmadıklarını göstermektedir.

Günümüzde, bireyselliğin daha çok vurgulandığı, kurumsallaşmanın arttığı, eğitimde sorumluluğun giderek okullara devredildiği bir toplum oluşmaktadır. Günümüz toplumlarında var olan ekonomik ve toplumsal koşullar ailelerin çocuklarına ayırdıkları ve birlikte geçirdikleri zamanı kısıtlarken, çocuğun aile dışında geçirdiği zamanı giderek artırmaktadır. Bu durum ailenin koruyuculuk işlevinde aşınmaya neden olmaktadır. Ailedeki bu türden değişme ve işlev yitimine karşın okul gibi bazı sosyal kurumların çağcıl anlamda işlevlerini yerine getirememesi çocuğun korunması açısından bir boşluk yaratmaktadır.

### Okul Güvenliği Sorununun Boyutları

Özellikle gelişmiş ülkelerde okul güvenliğine ilişkin ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Öyle ki, bazı yazarlar tarafından sınıflar savaş alanı olarak

adlandırılabilir (Garcia, 1994: 23-24). Bazı araştırma sonuçları da bu durumu öğrencilerin, yöneticilerin ve hatta velilerin bakış açısı ile açıkça ortaya koymaktadır. Örneğin, Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi tarafından (1998) A.B.D.'de 50 eyalette, ulusal düzeyde temsil yeterliğine sahip 1.234 devlete ait (resmi) ilkökul, ortaokul ve lisede yapılan bir araştırmaya göre ilkökulların % 45'i, ortaokulların % 74'ü, ve liselerin % 77'si polise bir yıl içinde bir ya da daha fazla şiddet olayı bildirmişlerdir. Silahlı Şiddeti Önleme Merkezi (1990) tarafından "Çapraz Ateşe Yakalanmak: Ulusal Okullarımızda Silahlı Şiddet Üzerine Bir Rapor" adlı çalışmada 2.500 okul şiddeti ile ilgili haber taranarak özetlenmiş ve dört yıl içinde (1986-1990) en az 71 kişinin; 65 öğrenci ve 6 okul işgöreninin okullarda silahla öldürüldüğü, 201 kişinin ağır yaralandığı, 242 kişinin de silahla rehin alındığı belirtilmiştir. Gallup ve Phi Delta Kappan (1997) tarafından halkın devlet okullarına karşı tutumunu ölçmeye yönelik olarak yapılan araştırmada, 18 yaşın üzerinde 1.517 yetişkine açık uçlu olarak sordukları "bu toplumda, devlet okullarında, ilgilenilmesi gereken problemin ne olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusuna, araştırmaya katılanların % 15'i disiplin yokluğu, % 14'ü uyuşturucu kullanımı, % 12'si kavga, şiddet ve çeteler demişlerdir. Ulusal İlkokul Müdürleri Derneği (1997)'nin kidemleri 10-20 yıl arasında olan 1.350 okul müdürü üzerinde yaptığı araştırmaya göre, müdürlerin 9/10'u okulu güvenli bir yer olarak tutabilmek için sert disiplin politikalarının esas olduğunu, 5/6'sı bozucu ve engelleyici davranışlar gösteren öğrencilerle ilgilenmek için gereğinden fazla zaman harcadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca müdürlerin % 78'i sorun çözmede kendilerini mantıksızca sınırlandırdığını düşündükleri federal yasaları eleştirmişler, % 80'i okulda disiplini sağlamak amacı ile uygulanan özel programların maliyetinin yüksek olmasına rağmen, buna kesinlikle değdiğini ifade etmişlerdir.

### Okul Güvenliği Sorununun Olası Nedenleri

Araştırmalar sorunun nedenleri konusunda bakış açılarına göre farklı noktalar üzerinde durmaktadırlar. Örneğin, 1978 yılında ABD Kongresine sunulan Okul Güvenliği Çalışma Raporu beş temel neden üzerinde durmaktadır. Raporda bu nedenler, okulun büyüklüğü ve kimliksizleştirilmesi, okul disiplini, keyfilik ve öğrencilerin engellenmesi, okulun ödül yapısı, öğrencilerin okula yabancılaşması olarak ifade edilmektedir (Garcia, 1994:23). Horowitz ve Kraus (1997:141-142) okul güvenliğinin duruma bağımlı doğasından söz ederken, Pearson ve Toby

(1991: 117-125), okul çetelerini ön plana çıkarmaktadır. Bir başka araştırmada ise Gottfredson ve Gottfredson (1995), okul nüfusunu ve nüfusun kompozisyonunu temel neden olarak görmektedir. Schriro (1985), Harrington ve Lueker (1991:25-26), ise yoksulluğu, azınlık ailelerini, ayrılmış aileleri, çalışan ebeveynleri, denetlenemeyen gençleri daha önemli nedenler olarak görmektedirler.

### **Okul Güvenliği Sorununun Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar**

Sorunun nedenleri duruma göre bazı farklılıklar göstermekle birlikte özellikle gelişmiş ülkelerin sorunun çözümüne ilişkin daha ciddi çalışmalar yaptıkları dikkati çekmektedir. Örneğin ABD'de ülke düzeyinde bazı kamu kurumlarının yanında bir çok kar amacı gütmeyen gönüllü kuruluş, (National School Safety Center-NSSC, National Association of School Resource Officers-NASRO, Center for the Prevention of School Violence – CPSV, National Resource Center for Safe Schools-NRCSS, gibi) eğitim programları düzenlemek, yıllık eğitim konferanslarını desteklemek, teknik yardım ve yayın desteği sağlamak gibi bir çok işlevi yerine getirmektedirler

Okulların sorunun çözümüne yaklaşımları ise genel olarak iki noktada toplanmaktadır. Birincisi, özellikle gelişmiş teknolojik olanaklardan da yararlanarak olayların kısa sürede öğrenilmesi ve müdahale edilmesini içermektedir. Bu yaklaşım polis modeli olarak da adlandırılmaktadır (Garcia, 1994:23). Bu yaklaşımda okul yöneticileri güvenliğinin okullarda gençler tarafından oluşturulan çeteler tarafından bozulduğunu ve bu çetelerle mücadele edilmesi gerektiğini düşünürler. Çeteler günah keçisi (scapegoat) haline getirilmişlerdir. Suçun bireyselliği üzerinde pek durulmamaktadır. Bu yaklaşım genellikle çetelerin sayısının artması ve gençlerin okulun kültürünü reddetmeye devam etmeleri sonucunu doğurmaktadır (Garcia, 1994:22-24). Sorun bu şekilde algılandığında doğal olarak çözüm için de polis modeli gündeme gelmektedir. Bu modelin uygulama araçları ise;

1. Gizli izlemede artış; video kameralar, metal dedektörler, telsizler,
2. Daha katı disiplin; yaka kartları, üniformalar, sıfır tolerans politikası,
3. Daha fazla okul güvenlik görevlisi; okul polisi,
4. Sert cezalar; okuldan uzaklaştırma ve okuldan çıkarma cezalarında artıştır.



Araştırma sonuçları bir çok okulun bir ölçüde polis modelini benimsediğini göstermektedir. Örneğin, A.B.D.'de Ulusal İlkokul Müdürleri Derneği (1997) tarafından 1.350 ilkokul müdürü üzerinde yapılan araştırmaya göre müdürlerin % 41'i okul üniformasından yanadır. A.B.D. Eğitim İstatistikleri Ulusal Merkezi tarafından (1998) 1.234 okul üzerinde yapılan araştırmaya göre okulların % 78'inin bir tür şiddeti önleme ya da azaltma programı vardır. Aynı araştırmaya göre okulların % 84'ü giriş kontrolü yapmaktadır, % 2'sinin tam gün koruması vardır, her gün ya da bazı günler metal dedektörü ile arama yapılmaktadır. Metropolitan Life Insurance Company (MLIC) tarafından 1993 yılında yapılan, "Başkan Clinton'un Eğitime İlişkin Önerilerine Öğretmenlerin Cevapları" konulu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin % 60'ı federal hükümetin okulların bulunduğu, suç işleme oranlarının yüksek olduğu caddelerde daha fazla polis görevlendirmesi gerektiğini, % 54'ü okulları şiddetten koruyabilmek için hükümetin daha fazla güvenlik görevlisi çalıştırabileceğini belirtmişlerdir.

Sorunun çözümüne ilişkin ikinci yaklaşım ise polisiye önlemler yerine öğrencinin bireysel özellikleri, bireysel sorunları, okulun iklimi ve kültürü üzerinde odaklanan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım okul güvenliğinin gelişmiş teknolojinin kullanıldığı güvenlik sistemleri ile değil, insan ilişkilerinin geliştirilmesi ile çözülebileceğini öne sürer. Etkili okulların özelliklerinden biri güvenli ve düzenli bir okul iklimine sahip olmalarıdır. Böyle bir okul iklimi öğrenmeye ve başarıya katkıda bulunur. Artan sayıda araştırma kanıtları bozucu öğrenci davranışları ile ilgilenilmesi halinde okul işleyişinin etkili olabileceğini göstermektedir. Squires, Huit ve Segars (1983) okul etkililiği ile düşük düzeydeki şiddet ve vandalizm arasında ilişki olduğunu ifade etmektedirler.

Bu bakış açısına göre yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin öğrenciye yaklaşımları, onu anlamaya çalışmaları sorununu paylaşmaları özel bir önem taşımaktadır. Bu tür bir yaklaşımda özellikle okul yöneticilerine, psikolojik danışma ve rehberlik servislerine ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

### **Okul Yöneticisinin Okul Güvenliğine İlişkin Rolü**

Okul yöneticisi, okul güvenliği açısından merkezi bir rol oynamaktadır. Okul yöneticisi günlük politikaların uygulanmasından ve denetlenmesinden sorumlu ilk kişidir. Daha önemlisi, yönetici öğrencilerin kurallara uymasını

sağlayacak ve onları denetleyecek personelin çalışmalarından sorumludur. Aynı zamanda, güvenlikle ilgili konularda öğrencilerle, velilerle ve toplumla iletişimi sağlamak görevi de büyük ölçüde yöneticiye düşmektedir. Yöneticiye teknik olanaklardan yararlanarak her türlü güvenlik önlemini almanın yanında, bütün öğrencilerin öğrenebileceği, çalışabileceği ve birlikte yaşayabileceği şeklindeki bir vizyonun okula yerleştirilebilmesi için uygun bir iklimin oluşturulmasında da çok önemli görevler düşmektedir.

Okul yöneticilerinin bu türden kapsamlı sorunların çözümü için okulun tüm olanaklarından en etkili biçimde yararlanabilmeleri gerekir. Bu ise önemli ölçüde oluşumuna katkıda buldukları okul iklimi ve kültürü ile yakından ilgilidir. Ayrıca, okul yöneticilerinin bir lider olarak yetiştirilmelerinin yanında başlı başına bir sorun olan okul güvenliği ile ilgili bir eğitimden geçirilmeleri de gerekir.

### **Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliği Konusundaki Görevleri**

Young (1999), okullarda görülen şiddet olayları ile ilgili olarak, okul şiddetinin her hangi bir anda, her hangi bir okulda olabileceğini, durumu yönetmeye hazır olmak gerektiğini, riski aza indirmek amacıyla atılabilecek pratik adımların olabileceğini ifade etmektedir. Dunn (1999:14) ise okul yöneticisinin yapması gerekenleri, bir başka ifadeyle bu pratik adımları şöyle özetlemektedir.

1. Kabul edilebilir davranışların sınırlarını belirleyin ve bozucu davranışlara karşı dürüstçe ve ısrarla karşı koyun.
2. Öğrencilerle ilgili, okul güvenliği de dahil olmak üzere bir sorunla karşılaştığınızda içtenlikli davranışlar gösterin.
3. Çatışmayı çözmeyi öğrenin ve öğretin; şiddetten kaçınmanın faydalarını anlatın, farklılıklardan kaynaklanan sorunların çözümü için öğrencileri cesaretlendirin.
4. Okulun öğrencilerin yararı için, personelinde öğrencilere yardım için var olduğu düşüncesini güçlendirin, öğrencileri suçları ve şüpheli kazaları bildirmeleri konusunda cesaretlendirin.
5. Olası bir tehdit ya da tehlikeli davranışa karşı uyarılmışsanız hemen harekete geçin.

## burhanettin dönmez

7. Öğrenciler arasındaki kabadayılık ya da taciz davranışlarını görmezlikten gelmeyin. Araya girerek ve hareketi sona erdirerek böyle davranışların kabul edilemeyeceğini öğrencilere gösterin.
8. Sorumluluk alanınızın dışındaki etkinliklere katılın, okulun sahipliğini paylaşın, görüşlerinizi ve tavsiyelerinizi olumlu biçimde ifade edin.
9. Çocukların aileleri ile ya da koruyucuları (vasi) ile etkileşime girin.
10. Bir okul gününün sonuna kadar öğrencilerin deneyimleri ile ilgili neler öğrendiğinizi düşünün.
11. Kendinizi daha ulaşılabilir kılmaya çalışın.
12. Bir grup öğrencinin kontrolünden sorumlu olduğunuz bir anda karşılaşılabileceğiniz tehlikeli bir durumda izleyebileceğiniz bir plan yapın, okulunuzdaki öğretmenlerden de böyle bir plana sahip olmalarını isteyin. Okulunuzun böyle durumlar için bir planı yoksa hazırlanması için hemen harekete geçin.
13. Olumlu davranışlar için model olunuz; cesaret kırıcı davranışlardan sakınınız, doğru davranışların neler olduğuna ilişkin canlı örnekler veriniz.

Görüldüğü gibi Dunn (1999:14)'un okul yöneticilerine okul güvenliğine ilişkin yapmalarını önerdiği şeylerin hemen hepsi, okulun iklimi ve kültürü ile ilgili, eğitsel nitelikli önlemlerdir. Genel olarak ifade etmek gerekirse okul güvenliği planının amacı da budur. Stephens (1998:254) bu durumu şöyle ifade etmektedir: Okul güvenliği planının amacı, uyuşturucudan, şiddetten, yıldırma ve korkudan uzak, öğretmenlerin öğretebileceği, öğrencilerin öğrenebileceği bir ortamda başarının ödüllendirildiği ve bütün öğrencilerin geliştiği bir okul iklimini yaratmak ve bu iklimi sürdürmektir.

Amaç bu olsa da, bütün okul güvenliği planları benzer özelliklerden bazılarını paylaşmakla birlikte, hiç biri tam olarak diğerine benzemez. Bu nedenle Dunn (1999:15-16) fiziksel anlamda okul güvenliğinin artırılabilmesi için yöneticilere şunları önermektedir:

1. Bahçeye ve okul binasına girişleri denetleyin
2. Okul mevcudunu ve sınıf mevcudunu azaltın
3. Programları düzenleyerek koridorlarda ya da olası tehlikeli yerlerde geçen zamanı en aza indirin
4. Kritik dönemlerde denetim görevlerini yeniden düzenleyin

5. Yemek zamanlarında ve okul çıkışında öğrencilerin okulu terk etme düzenini ayarlayın
6. Okul çevresini gözetleyin
7. Yerel polisle eşgüdüm içinde çalışarak, okula gidiş-geliş güvenliğini sağlayın

Okul güvenliği için okul yöneticisinin bunların dışında okul güvenlik Planının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili görevlerini de şöyle özetlenebilir:

1. Bir okul güvenliği planlama ekibi oluşturmak ve örgütlemek,
2. Okul güvenliği planlama ekibi ile birlikte okulun yıllık güvenlik değerlendirmesini yapmak,
3. Şiddeti önleme programları ve stratejilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak,
4. Bir sosyal destek ekibi oluşturmak,
5. Bir krize müdahale planı geliştirmek ve yönetmek

Bütün bunların yanında okul güvenliği planları bütün toplumu kapsar. O'Reilly ve Verdugo (1999:334-338) bu durumu "Güvenli Okul = Güvenli toplum + Güvenli aile" şeklinde formüle etmektedirler. Oysa okulların koruyuculuk işlevleri nedeni ile okulların güvenli olmayan toplumlardan ve ailelerden daha güvenli olmaları beklenir. Bu beklenti okulların önemini, dolaylı olarak okul yöneticisinin rolünü daha da önemli hale getirmektedir.

### Güvenli Okulun Bazı Nitelikleri

Güvenli bir okul, aynı zamanda etkili bir okuldur. Bu yüzden güvenli okullar etkili okulların niteliklerine sahip olmakla birlikte, olaya okul güvenliği açısından bakıldığında, güvenli okulların bazı nitelikleri de şöyle ifade edilebilir. ( Dwyer, Osher ve Warger (1998: 3-5):

1. Bu okullar güçlü liderlere sahiptir.
2. Okulun fiziksel çevresi güvenilirdir ve okul düzeyindeki politikalar sorumlu davranışlar gösterilerek geliştirilir.



3. Okul güvenliği ile ilgili önleme ve müdahale programları geniş kapsamlı, eşgüdümlü ve süreklidir.
4. Müdahaleler öğrenci ihtiyaçlarının özenle değerlendirilmesine dayalıdır.
5. Kanıtlara dayalı yaklaşımlar kullanılır.
6. Personele, öngörülen yaklaşımları uygulayabilmeleri için eğitim ve destek sağlanır.

### Türkiye’de Okul Güvenliğine İlişkin Bir Değerlendirme

Ülkemizde de okul güvenliğine ilişkin sorunların giderek yoğunluk kazandığı medyada yer alan haberlerden kolayca anlaşılmaktadır. Okulda bir öğrencinin ya da öğretmenin öldürülmesinden, okul içinde hesaplaşan servis sürücülerinin kan gölüne çevirdiği okullara kadar son bir yıl içinde yaşanan bir çok olay hemen herkes tarafından hatırlanabilmektedir. Basit bazı önlemlerle önlenebilecek bu tür olaylara karşı okullarımızda her hangi bir güvenlik önleminin alınmadığı yaşanan olaylardan kolayca anlaşılabilmektedir. Oysa okulların başta gelen görevlerinden biri de çocuğun güvenliğini sağlamaktır. Bu görev okullara yasalarla verilmiştir. Örneğin yargıya yansıyan bir olayla ilgili olarak Danıştay kararında (12.Daire, 18.5.1972 gün ve E.71/851 s.k.) “...çocukları ana ve babalarının gözetim ve denetiminden alıp kendi ajanlarının ellerine, onların gözetim ve denetimine bırakan idare, okul saatleri içinde bu denetim ve gözetimi aksatmadan sürdürmek zorundadır.” denilirken, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 82.maddesi ve Lise ve Ortaokullar Yönetmeliğinin 61. Maddesinde “öğretmenlerin okulun bina ve tesisleri, öğrenci mevcudu, yatılı, gündüzlü, normal veya ikili öğretim gibi durumları göz önünde bulundurularak okul müdürü tarafından düzenlenen nöbet çizelgesine göre normal öğretim yapan okullarda gün süresince, ikili öğretim yapan okullarda ise kendi devresinde nöbet tutmaları gerektiği” ifade edilmektedir. Bugün artık bir çok görevinin yanında öğretmene verilen nöbet görevi ile okulların çoğunda, okulun ve öğrencilerin güvenliğini sağlamak olanaksızdır. Ayrıca öğretmenin kendi güvenliğini sağlayabilmesi de ayrı bir sorundur. Ülkemizde zaman zaman gazete manşetlerine de yansıdığı gibi (Milliyet, 8,9,10 Haziran 2000) öğretmenler öğrencileri tarafından tehdit edilmekte, dövülmekte, yaralanmakta ve hatta öldürülmektedir. Okul çevreleri uyuşturucu satıcılarının, üyelerinin çoğunluğu öğrencilerden oluşan çetelerin merkezleri haline gelmektedir.

Ülkemizde okullardaki güvenlikle ilgili önlemlerin yetersizliği açıkça ortadadır. Fakat, sorunla ilgili kurumların gereken çalışmanın içinde olduklarını söylemekte çok güçtür. Okullarımızın büyük bir çoğunluğu, nöbetçi öğrenciler tarafından tutulan ziyaretçi defterlerinin dışında hemen hemen hiçbir güvenlik önlemine sahip değildir. Türkiye’de okullarda yaşanan güvenlik sorunları ve şiddetle ilgili istatistiki verilere de rastlanmamaktadır. Bu durum hali hazırda araştırmacıların ve yöneticilerin sorunu sayısal olarak ifade etmelerini, bir bütün olarak görebilmelerini olanaksız hale getirmektedir.

Okullarımızda son yıllarda, gündemde olması nedeniyle, özellikle depremin yaşandığı bölgelerde, sınırlı sayıda depremle ilgili uygulamalar yapılmakta ve korunma yolları öğretilmeye çalışılmaktadır. Oysa okullarımızın acil durumlarda uygulayabilecekleri; öğretmenlerin ve okul personelinin uyacağı kuralları ve yapacağı işleri gösteren bir acil durum ya da krize müdahale planları yoktur.

Okullarımızın büyük bir çoğunluğunun, özellikle şehir merkezlerinde, etrafı duvarlarla ve yüksek parmaklıklarla çevrilmiş olmasına rağmen, hemen hemen isteyen herkes okula rahatça girip çıkabilmekte, öğrenciler zaman zaman okula suç aletleri getirebilmekte, öğretmenleri ve okul müdürünü tehdit edebilmekte, hatta bir ilköğretim okulu öğrencisi okul koridorunda kafasına kurşun sıkarak intihar edebilmektedir.

Okul personeli; yöneticiler ve öğretmenler de dahil olmak üzere, okul güvenliği ile ilgili hiçbir eğitim almamışlardır. M.E.B. Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığının kuruluşundan bugüne kadar ki etkinlikleri arasında bu tür bir eğitim yer almamaktadır.

### Sonuç ve Öneriler

Başta gelişmiş batılı ülkeler olmak üzere, ülkemizde de okul güvenliği bir sorun olarak çeşitli sosyal, ekonomik ve kültürel nedenlerle kendisini giderek daha ciddi bir biçimde hissettirmektedir.

Nitelikli bir eğitimin ön koşulu olan okul güvenliğinin sağlanabilmesi için her okulun kendi özgün koşullarına uygun olarak alabileceği çeşitli önlemler vardır. Bu önlemler çağdaş teknolojik olanakların işe koşulmasıyla fiziksel anlamda güvenliğin sağlanması yanında, öğrenciyle, ailesiyle ve çevreyle

sağlıklı bir iletişim temeline dayalı olarak geliştirilen örgüt iklimini ve kültürünü de kapsamaktadır.

Fiziksel önlemlerin alınmasında ve okulda uygun bir iklimin ve kültürün oluşturulmasında tüm okul personeline önemli görevler düşmekle birlikte, okul yöneticileri mevcut tehdit durumunun saptanmasından, önlemlerin planlanması ve uygulanmasına kadar her aşamada merkezi bir rol oynamaktadırlar. Bu durum onların yöneticilikten öte liderlik davranışları göstermelerini zorunlu kılmaktadır.

Bu nedenle okul yöneticileri bir lider olarak yetiştirilirken hizmet öncesi ya da hizmet içi eğitimde okul güvenliğinin giderek önem kazanan bir sorun olduğu unutulmamalıdır.

Ayrıca okul güvenliğine ilişkin sorunların her okulda her an yaşanabileceği gerçeğinden hareketle tüm okul personelinin yanında aileler okul yönetimi tarafından uyarılmalı ve eğitilmelidir.

Ülkemizde yaşanan ve giderek ivme kazandığı gözlenen soruna daha bilimsel bir biçimde yaklaşılabilmesi için okullarda yaşanan olaylara ilişkin düzenli kayıtların tutulması ve bu bilgilerin bir merkezde toplanması yoluyla bir bilgi bankasının oluşturulması yararlı olacaktır.

#### KAYNAKÇA

- Center to Prevent Handgun Violence.(1990).**Cought in the Crossfire: A Report on Gun Violence in Our Nation's Schools.**
- Dunn, Martin (1999). "Critical Elements in School Security." **Americin School & University.** Vol, 71, Issue 11, p.13-16.
- Dwyer, K.P., Osher, D., & Warger, C. (1988). **Early Warning, Timely Response: A Guide to Safe Schools.** Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Gallup Organization and Phi Delta Kappan (1997). **Annual Phi Delta Kappa/Gallup Poll of the Public's Attitudes Toward the Public Schools.**
- Garcia, Paul A.(1994). "Creating A Safe School Climate." **Thrust for Educational Leadership.** Vol. 24, Issue 2, p.22-25.
- Gottfredson, G.D.,& Gotfferdson, D.C.(1985). **Victimization in Schools.** New York.
- Gürel, Nail. "Öğretmenler" **Milliyet Gazetesi.** 8,9,10/Haziran/2000.

- Harrington-Lueker, D. (1991). "A Fifth Grader is Accused of Trying to Poison Her Principal." **Executuve Educator**, Vol.13, Issue 6, p.25-26.
- Horowitz, T.R. & Kraus, V.(1987). "Violence at School: Situational Factors or Social Input." **School Psychology International**. Vol.8, Issue, 2, p.141-147.
- M.E.B., "Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği" **Tebliğler Dergisi**. 2400 (Değişik:31.10.1994).
- M.E.B. "Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği" **Resmi Gazete**. 11868 (28.11.1964).
- M.E.B. "İlköğretim Kurumları Yönetmeliği" **Resmi Gazete**. 21308 (7.8.1999).
- Metropolitan Life Insurance Company. (1993).**The Metropolitan Life Survey of The Americin Teacher, 1993: Teachers Respond to President Clinton's Educational Proposals**. New York.
- National Association of Elementary School Principals (1997). **School Safety Study (National Poll)**, Alexandria.
- National Center for Educational Statistics (1998). **Violence and Displine Problems in U.S. Public Schools: 1996-1997**. Washington, DC.
- O'Rerilly, E., & Verdugo, R.R.(1999). "Safe Schools İndicators" **Education & Urban Society**. Vol.31. Issue 3. p.334-338.
- Pearson, F.S., & Toby, J.(1991). "Fear of School-Reladed Predatory Crime." **Sociology and Social Research**, Vol.75, Issue 3, p.117-125.
- Schriro, D. (1985). **Safe Schools, Sound Schools: Learning In A Non-Disruptive Environment**. Columbia, NY: Teacher Collage, (ERIC Clearinghouse On Urban Education Reproduction Service No.ED 253 602).
- Squires, D. A., Huit, W.G., and Segars, J.K.(1983). **Effevtive Schools and Classrooms: A Research Based Perspective**. Association for Supervision And Curriculum Development. Alexandria.
- Stephens, R.D.(1998). "Safe School Planning." In D.S. Elliott, B. Hamburg, & K.R. Williams (Editors), **Violence In American Schools: A New Perspective**. p.253-289.
- Türk Dil Kurumu.(1981). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Wanat, Carolyn L. (1996). "Defining Safe Schools." **Journal for A Just & Caring Education**. Vol.2, Issue 2, p.121-133.
- Young, Dick. " Schools, Safetey And Our Children." **American Association of School Administrators- Leadership News**. April 22, 1999.